

บทที่ 4

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครู ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูประจำการ จำนวน 410 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) จากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรต่างๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครู ซึ่งผู้วิจัยกำหนดไว้ตามสมมติฐาน 7 ข้อ ผลการวิเคราะห์พบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐานไม่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ต้องมีการปรับรูปแบบความสัมพันธ์ใหม่ มีผลทำให้เส้นทางระหว่างตัวแปรเปลี่ยนไปจากรูปแบบความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน ดังนั้นผลการวิจัยเกี่ยวกับเส้นทางระหว่างตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์จึงมีทั้งสนับสนุนและไม่สนับสนุนสมมติฐาน ดังนี้

1. ประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า ประสบการณ์ความสำเร็จในการสอนจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู ผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ว่า การที่ครูตัดสินใจสอนของตนว่ามีประสิทธิภาพ ระบุว่านักเรียนของตนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะทำให้ครูรับรู้ว่าคุณมีความสามารถ มีอิทธิพลต่อการเกิดการเรียนรู้ของนักเรียน เมื่อครูประสบกับความสำเร็จเช่นนี้บ่อยครั้งจะยิ่งเป็นการย้ำความเชื่อในความสามารถของตนให้สูงขึ้น ดังแนวคิดของ Bandura (1986, 1994, 1997) ที่ว่า ประสบการณ์ความสำเร็จจากการกระทำของตนหากได้รับบ่อยครั้งจะยิ่งทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณมีความสามารถเพิ่มขึ้นและไม่ท้อถอยเมื่อไม่ประสบความสำเร็จในบางครั้ง ในทางตรงข้ามประสบการณ์ที่ล้มเหลวจะทำให้บุคคลรับรู้ว่าคุณมีความสามารถของตนต่ำลง นอกจากนี้แบนดูรายังได้กล่าวว่า ประสบการณ์ความสำเร็จจากการกระทำของตน ถือเป็นแหล่งข่าวสารเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนที่มีประสิทธิภาพและเที่ยงตรงมากที่สุด เนื่องจากแหล่งข่าวสารชนิดนี้มีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์ของความสำเร็จที่บุคคลได้รับโดยตรง สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้เมื่อเปรียบเทียบค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของตัวแปรประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน เท่ากับ .2322 (จากตารางที่ 15) มีค่าสูงสุด แสดงว่า การที่ครูได้เผชิญกับเหตุการณ์ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการสอนซึ่งมาจากการสอนของตนโดยตรง จะนำไปสู่การประเมินความสามารถของครูได้ใน

ทันทีและมีประสิทธิภาพมากกว่าปัจจัยอื่น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยต่าง ๆ ที่วิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุแล้วพบว่า ประสบการณ์ความสำเร็จจากการกระทำของตนส่งผลทางตรงเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถของตนในการว่ายน้ำ (Feltz, 1982) การรับรู้ความสามารถของตนในงานบอกประโยชน์ของสิ่งของ (Lock, Frederick and Bobko, 1984) ความคาดหวังในความสามารถทางคณิตศาสตร์ของนักเรียน (ชนิษฐา สุวรรณนิตย์, 2533)

นอกจากประสบการณ์ความสำเร็จในการสอนจะส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครูแล้ว การที่ครูรับรู้ความสามารถของตนสูงยังมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมการสอนไปในทางส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น มีความมานะพยายามในการสอน พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความท้าทาย กระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นสนใจในการเรียน พยายามหาเทคนิคกลวิธีการสอนใหม่ๆมาใช้ในการเรียนการสอน (Gibson and Dembo, 1984, 1985; Ashton and Webb, 1986 cited in Bandura, 1997) มีผลทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Berman and Mclaughlin, 1977 cited in Gibson and Dembo, 1985; Ashton and Webbs, 1986 cited in Bandura, 1997) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นของนักเรียน ก็คือ ความสำเร็จในการสอนของครูนั่นเอง ซึ่งจะส่งผลย้อนกลับมาให้ครูรับรู้ความสามารถของตนเพิ่มขึ้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ความสำเร็จในการสอนและการรับรู้ความสามารถของครูจะส่งผลซึ่งกันและกัน ดังที่ Denham and Michael (1981: 41) กล่าวไว้ว่า การรับรู้ความสามารถของครู จะส่งผลต่อพฤติกรรมการสอนของครูและผลกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียน ซึ่งพฤติกรรมการสอนของครูและผลกรรมที่เกิดขึ้นของนักเรียนนี้ จะส่งผลย้อนกลับมาที่การรับรู้ความสามารถของครูอีก

2. การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จและความล้มเหลวในการสอน

ผลการวิจัยพบว่า ไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 2 ในส่วนที่ระบุว่า การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความสามารถ ความพยายาม ความง่ายของงาน และโชค จะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู สามารถอธิบายผลที่พบดังกล่าวได้ว่า คนไทยมีลักษณะนิสัยถ่อมตัว มักไม่ให้ความสำคัญกับตนเอง หากทำสิ่งใดได้ดีหรือประสบความสำเร็จ มักไม่อ้างว่ามีสาเหตุมาจากความสามารถของตนแต่กลับอ้างไปยังสาเหตุอื่น (อำภา โคตระกุล, 2531) จึงทำให้การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความสามารถไม่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู ดังเช่น ผลการศึกษาเกี่ยวกับคนไทยเรื่องปัจจัยคัดสรรที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดย ชนิษฐา สุวรรณนิตย์ (2533) ที่พบว่า ปัจจัยการอนุมานสาเหตุผลของการทำแบบทดสอบวิชาคณิตศาสตร์ที่มาจากความสามารถไม่ส่งผลทางตรงต่อความคาดหวังความสามารถของตนของนักเรียน การที่ครูเล็งระบุนสาเหตุของความสำเร็จในการสอนว่ามาจากความสามารถของตนโดยการอ้างไปยังสาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ได้มาจากตนเองอันเนื่องมาจากลักษณะนิสัยถ่อมตนของคนไทยนั้น สาเหตุอื่น ๆ ที่ไม่ได้มาจากตนเองที่ครูสามารถระบุได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้แก่ สาเหตุที่มาจากความเอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน (ความง่ายของงาน) และสาเหตุที่มาจากความบังเอิญที่ได้รับการสนับสนุน

สนับสนุนจากทางโรงเรียนและเพื่อนร่วมงาน (โชค) จึงเป็นไปได้ว่า ข้อมูลการอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความง่ายของงานและโชคของครูในการวิจัยนี้ จะมีทั้งส่วนที่ระบุตามความคิดความเชื่อของครูอย่างแท้จริงและส่วนที่ระบุเพื่อเลี่ยงการอ้างถึงความสามารถของตน ทำให้ผลการวิเคราะห์ พบว่า การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความง่ายของงานและโชค ไม่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู สำหรับผลการวิเคราะห์ที่พบว่า การอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความพยายามไม่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู สามารถอธิบายได้จาก ความแตกต่างของการรับรู้ความยากหรือความท้าทายของงานสอนของครู กลุ่มตัวอย่างครูในการวิจัยครั้งนี้อาจคิดว่างานสอนมีระดับความท้าทายแตกต่างกัน เช่น ครูที่คิดว่างานสอนเป็นงานที่ง่าย ไม่มีความท้าทาย แม้จะอนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนว่ามาจากการใช้ความพยายามของตนเพียงเล็กน้อย สารนี้ก็จะไม่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครู ส่วนครูที่อนุมานสาเหตุของความสำเร็จในการสอนว่ามาจากการใช้ความพยายามของตนเพียงเล็กน้อยเช่นกันแต่คิดว่างานสอนเป็นงานที่ยาก มีความท้าทาย การอนุมานสาเหตุนี้ก็กลับเป็นสารที่ส่งผลให้รับรู้ความสามารถของตนเพิ่มขึ้น ดังที่ Bandura (1986, 1994, 1997) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่อธิบายสาเหตุของความสำเร็จในงานที่ทำหาย จากการใช้ความพยายามเพียงเล็กน้อยจะรับรู้ความสามารถของตนสูง ในขณะที่บุคคลซึ่งอธิบายความสำเร็จในงานที่ง่ายหรือมีความท้าทายน้อยจากการที่เขาใช้ความพยายามอย่างมากจะรับรู้ความสามารถของตนต่ำ

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 2 ในส่วนที่ว่า การอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวในการสอนจากความสามารถ ความพยายาม และโชค จะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู สามารถอธิบายผลที่เกิดเช่นนี้ได้จากการใช้กลไกป้องกันตนเองของครู (Ego-defensive) ตามที่ Gibson and Dembo (1985) ได้เสนอว่า เมื่อครูประสบกับความล้มเหลวในการสอน ครูอาจตระหนักว่าความล้มเหลวในการสอนนั้นเกิดจากการขาดความสามารถของตนหรือการที่ตนใช้ความพยายามยังไม่เพียงพอ แต่เพื่อรักษาภาพพจน์ของตนเองให้ดูดี ครูจึงหลีกเลี่ยงการโทษตนเอง โดยระบุสาเหตุของความล้มเหลวในการสอนที่มาจาก การขาดความสามารถและขาดความพยายามของตนแต่เพียงเล็กน้อย แต่กลับมุ่งระบุไปยังสาเหตุที่มาจากนักเรียนหรือสิ่งภายนอกแทน และจากการเลี่ยงการโทษตนเองนี้ ทำให้ครูมุ่งประเมินสาเหตุของความล้มเหลวไปยังสาเหตุอื่นที่ไม่ได้มาจากตนเองแทน เช่น สาเหตุจากความบังเอิญที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร (โชค) ดังนั้นข้อมูลจากผลการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวในการสอนจากการขาดโชคของครู จึงมีทั้งส่วนที่ระบุตามความคิดความเชื่อของครูตามความเป็นจริง และส่วนที่ระบุเพื่อเลี่ยงการโทษตนเอง ทำให้ผลการวิจัยพบว่า การอนุมานสาเหตุความล้มเหลวจากการขาดโชคไม่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู อย่างไรก็ตาม ยังมีผลการวิจัยที่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 2 ในส่วนที่ว่า การอนุมานสาเหตุความล้มเหลวในการสอนจากความยากของงานจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู โดยส่งผลในทางลบ มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางของการส่งผลเท่ากับ $-.1157$ (จากตารางที่ 15) ผลการวิจัยนี้สนับสนุนแนวคิดของ Weiner (1985, 1986) และ Bar-Tal (1987) ที่ว่า การ

อนุমানสาเหตุของบุคคลในมิติตามค่งที่ของสาเหตุจะส่งผลต่อความคาดหวังความสำเร็จ หากบุคคลอนุমানสาเหตุของผลที่เกิดขึ้นเมื่อประสบความล้มเหลวว่าเป็นเพราะสาเหตุที่ค่งที่ บุคคลนั้นจะคาดหวังว่าในอนาคตจะเกิดผลเช่นเดิม ซึ่งมีแนวโน้มส่งผลในทางลบต่อความคาดหวังความสำเร็จ นอกจากนี้การอนุমানสาเหตุในมิติตามค่งที่ยังส่งผลต่อความรู้สึกสิ้นหวังของบุคคลด้วย กล่าวคือ บุคคลที่อนุমানสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะสาเหตุค่งที่จะเกิดความรู้สึกสิ้นหวังมากกว่าบุคคลที่อนุমানสาเหตุของความล้มเหลวว่าเป็นเพราะสาเหตุไม่ค่งที่ ดังนั้นการที่ครูอนุমানสาเหตุความล้มเหลวในการสอนเนื่องมาจากความยากของงานสูงซึ่งเป็นสาเหตุค่งที่จะทำให้อุครูคาดหวังว่าจะเกิดความล้มเหลวที่คล้ายคลึงกันนี้ในอนาคต จึงรู้สึกสิ้นหวัง มีความเชื่อว่าตนขาดความสามารถ จึงรับรู้ความสามารถของตนต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Covington and Omelich (1979) ซึ่งพบว่า การอนุমানสาเหตุความล้มเหลวในการสอบของตนของนักศึกษาจากความยากของงานจะส่งผลทางตรงเชิงลบต่อการคาดหวังความสำเร็จ และเนื่องจากการอนุমানสาเหตุความล้มเหลวในการสอนจากความยากของงานซึ่งวัดในการวิจัยนี้ประเมินจากความไม่เอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน ผลการวิจัยจึงสอดคล้องกับข้อสรุปของ Gibson and Dembo (1985) ที่ว่า ในสภาพการณ์ที่นักเรียนประสบความล้มเหลว ครูที่มีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำจะยอมรับได้น้อยและอนุমানสาเหตุไปที่ตัวนักเรียนมากกว่าที่จะโทษความสามารถของตน นั่นคือ มุ่งอธิบายความล้มเหลวในการเรียนของนักเรียนไปที่ความไม่เอาใจใส่ในการเรียนของนักเรียน

ผลการวิจัยพบอีกว่า การอนุমানสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความสามารถ ส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครูผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานการวิจัย และมีข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า การอนุমানสาเหตุความสำเร็จในการสอนจากความพยายามส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอนด้วย สามารถอธิบายผลการวิจัยทั้งสองนี้ได้จากแนวคิดเกี่ยวกับผลทางพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการอนุমানสาเหตุ ซึ่ง Weiner (1985, 1986) ได้สรุปไว้ว่า เมื่อบุคคลประสบความสำเร็จในกิจกรรมเกี่ยวกับความล้มเหลวจะเกิดความรู้สึกทางบวกและหากความสำเร็จนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เมื่อบุคคลอนุমানสาเหตุของความสำเร็จนั้นว่าเนื่องมาจากความสามารถหรือความพยายามของตนจะทำให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและมีความคาดหวังว่าตนเองจะต้องประสบความสำเร็จในงานชนิดนั้นอีก จึงมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อที่จะทำให้ตนเองประสบความสำเร็จ จึงเป็นเหตุให้พฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้นด้วย เช่นเดียวกัน เมื่อครูให้ความสำคัญกับความสำเร็จในการสอนแล้วอนุমানสาเหตุความสำเร็จของตนว่ามาจากความสามารถและความพยายาม จะทำให้อุครูเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ เกิดแรงจูงใจที่จะทำการสอนให้ประสบความสำเร็จอีก จึงมีพฤติกรรมมุ่งสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการสอนมากขึ้นตามไปด้วย และเมื่อครูประสบความสำเร็จในการสอนบ่อยครั้งจะส่งผลในทางบวกต่อการรับรู้ความสามารถของครู นอกจากนี้ในส่วนที่ว่า การอนุমানสาเหตุของความสำเร็จในการสอนจากความสามารถจะส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครูผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ยังสนับสนุนแนวคิดของ Bandura (1986, 1994, 1997) ที่ว่า การอนุমানสาเหตุ

ของการกระทำที่ประสบความสำเร็จจากความสามารถ จะเป็นตัวทำนายความสำเร็จของการกระทำได้ ซึ่งความสำเร็จของการกระทำนี้ถือเป็นแหล่งข่าวสารสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคล แต่ผลการวิจัยนี้ในกรณีที่ประสบความสำเร็จในการสอน พบว่า การอนุมานสาเหตุไปยังความสามารถไม่ส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครูผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐาน สามารถอธิบายได้เช่นเดียวกับกรณีการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวในการสอนจากความสามารถไม่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู นั่นคือ ครูในกลุ่มตัวอย่างนี้มีการหลีกเลี่ยงการลงโทษตนเองเมื่อประสบความสำเร็จในการสอน (Ego-defensive) เพื่อรักษาภาพพจน์ของตนให้ดูดี ดังนั้นข้อมูลการอนุมานสาเหตุของความล้มเหลวในการสอนจากการขาดความสามารถจึงมีทั้งจากครูที่รายงานตามความเป็นจริง และครูที่ไขกลไกการป้องกันตนเอง ทำให้ในกรณีที่ครูประสบความสำเร็จในการสอน ปัจจัยนี้จึงไม่ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครู

3. ประสบการณ์จากตัวแบบ

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 3 ที่ระบุไว้ว่า ประสบการณ์จากตัวแบบจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู และจะส่งผลทางอ้อมผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ผลที่พบดังกล่าวอธิบายได้จาก แนวคิดของ Bandura (1982, 1986, 1997) ที่ว่า ประสบการณ์จากผู้อื่นเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสามารถของตน การที่บุคคลเห็นบุคคลอื่นทำพฤติกรรมที่คล้ายคลึงกันแล้วประสบความสำเร็จ จะทำให้บุคคลคิดว่า ตนมีความสามารถ มีทักษะเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ตนก็ควรประสบความสำเร็จเช่นกัน บุคคลจะโน้มน้าวตนเองให้เชื่อว่ามีความสามารถที่จะทำงานให้สำเร็จได้ ดังเช่นผลจากงานวิจัยเชิงทดลองที่ศึกษากับนักเรียนของ Schunk and Hanson (1985) ที่พบว่า การให้นักเรียนดูตัวแบบแสดงการคิดแก้ปัญหา จะทำให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตนมากขึ้นกว่าการไม่ให้ดูตัวแบบ และผลจากการวิจัยของ Schunk (1981) ที่พบว่า การให้นักเรียนดูตัวแบบแสดงการคิดแก้ปัญหาการหาร สามารถพัฒนาทักษะในการแก้โจทย์การหาร และช่วยส่งเสริมการรับรู้ความสามารถในการหารของนักเรียนได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ดูตัวแบบแสดงการคิดแก้ปัญหาการหารจะมีผลสัมฤทธิ์หรือความถูกต้องในการแก้ปัญหาคำนวณสูงชันมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ดูตัวแบบแต่ศึกษาด้วยตนเอง ผลสัมฤทธิ์หรือความถูกต้องในการแก้ปัญหานี้ คือ ความสำเร็จจากการกระทำนั่นเอง ซึ่งแบนดูราบอกไว้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของตน ในทำนองเดียวกัน เมื่อครูได้รับอิทธิพลจากตัวแบบที่ประสบความสำเร็จในการสอน นอกจากจะนำไปสู่ความคิดที่ว่าตนมีความสามารถ มีทักษะ ที่จะทำการสอนให้สำเร็จได้เช่นเดียวกับตัวแบบแล้ว ความคิดความเชื่อนี้ยังเป็นเหมือนแรงกระตุ้นให้ครูเกิดความมานะพยายาม ตั้งใจ และทุ่มเทให้กับการสอนเพิ่มขึ้นเพื่อให้ประสบความสำเร็จดังเช่นตัวแบบ ยังผลให้ประสบความสำเร็จในการสอนสูงและบ่อยครั้ง ซึ่งความสำเร็จในการสอนนี้จะส่งผลให้ครูรับรู้ความสามารถของตนเพิ่มขึ้นด้วย ดังผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่า ประสบการณ์จากตัวแบบส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความ

สามารถของครูผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ผลการวิจัยนี้มีข้อค้นพบเพิ่มเติมอีกว่า ประสบการณ์จากตัวแบบส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครูโดยผ่านความวิตกกังวล เหตุที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจอธิบายได้ว่า ครูที่คิดว่าตนไม่สามารถทำการสอนได้ดังเช่นตัวแบบที่ประสบความสำเร็จหรือไม่เคยมีประสบการณ์ทำตามตัวแบบหรือมีประสบการณ์เคยทำตามแต่ไม่ประสบความสำเร็จ จะเกิดความล้าหลังเสีย ไม่แน่ใจในความสามารถการสอนของตน จึงเกิดความวิตกกังวล และความวิตกกังวลนี้จะส่งผลทำให้ครูรับรู้ความสามารถต่ำลง ดังที่ Bandura (1986, 1997) กล่าวไว้ว่า ความวิตกกังวลจะทำให้บุคคลรู้สึกไม่มั่นใจว่าตนเองจะสามารถควบคุมสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ไม่พยายามพัฒนาความสามารถของตนเอง รู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการวิเคราะห์พบว่าประสบการณ์จากตัวแบบส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครู แต่เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางโดยรวม เท่ากับ .2699 (จากตารางที่ 17) เห็นได้ว่ามีค่าไม่สูงนัก การที่ประสบการณ์จากตัวแบบส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครูไม่มากนัก อาจเนื่องมาจากปัจจัยอื่น ๆ ที่มาส่งผลต่อประสบการณ์จากตัวแบบ ดังที่ Bandura (1986, 1994, 1997) ได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้ความสามารถของบุคคลจากประสบการณ์จากผู้อื่นเป็นการรับรู้ความสามารถที่ไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ตรง ซึ่งจะทำให้การรับรู้ความสามารถมีความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงได้ง่าย คือ พร้อมทั้งจะเปลี่ยนแปลงไปตามตัวแบบที่เห็น ข่าวสารที่ได้จากการเห็นตัวอย่างจากผู้อื่นจะมีผลต่อการรับรู้ความสามารถของบุคคลอย่างไรนั้น จึงขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่บุคคลใช้ประเมินความสามารถและการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของตนกับบุคคลอื่น หากกิจกรรมใดให้ข้อมูลไม่ชัดเจนเพียงพอแก่การประเมินความสามารถของตน บุคคลจะประเมินความสามารถของตนไม่ตรงกับความสามารถจริง ปัจจัยต่าง ๆ ที่มาส่งผลต่อประสบการณ์จากผู้อื่นตามแนวคิดของแบนดูรา เช่น ความคล้ายคลึงกันของความสามารถ ตัวแบบที่มีความสามารถคล้ายคลึงหรือสูงกว่าผู้สังเกตเล็กน้อยจะเป็นข่าวสารที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ส่วนตัวแบบที่มีความสามารถสูงหรือต่ำกว่าผู้สังเกตมาก ๆ จะให้ข่าวสารความสามารถแก่ผู้สังเกตน้อย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ครูไม่ได้ประสบกับสภาพการณ์หรือเหตุการณ์จริง ๆ ที่จะได้ข้อมูลความคล้ายคลึงกันของความสามารถกับตัวแบบอย่างชัดเจน สำหรับนำมาประกอบการพิจารณาตัดสินความสามารถของตนได้ตรงตามความสามารถจริง อาจทำให้ครูบางท่านคิดว่าตัวแบบที่ผู้วิจัยอ้างถึงมีความสามารถสูงหรือต่ำกว่าตนมาก ๆ ดังนั้นความสำเร็จหรือล้มเหลวในการทำงานของตัวแบบจึงไม่เกี่ยวข้องกับตนหรือให้ข่าวสารความสามารถกับตนเพียงเล็กน้อย นอกจากนี้ บุคคลจะมีการพัฒนามโนทัศน์เกี่ยวกับความสามารถในการทำงานของตน โดยเชื่อมโยงกับคุณลักษณะต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับเศรษฐกิจและสังคม เชื้อชาติ ของตัวแบบ หากตัวแบบมีความคล้ายคลึงในคุณลักษณะต่าง ๆ กับผู้สังเกตมาก เมื่อตัวแบบประสบความสำเร็จในการทำงาน ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับปัญหา มีความเชื่อว่าตนสามารถทำได้เช่นเดียวกัน ทำให้รับรู้ความสามารถของตนมากขึ้น ซึ่งแตกต่างกับตัวแบบที่มีคุณลักษณะแตกต่างจากผู้สังเกต แม้ตัวแบบจะประสบความสำเร็จในการทำงานก็ตาม แต่ผู้สังเกตจะยังคงมีความล้าหลังเสียใน

ความสามารถของตนว่าจะสามารถทำงานให้สำเร็จได้หรือไม่ การวิจัยครั้งนี้แม้ผู้วิจัยจะได้พยายามจัดสภาพการณ์ให้ครูได้รับรู้ว่าตัวแบบมีความคล้ายคลึงกับครูมากที่สุด โดยอ้างว่าตัวแบบเป็นเพื่อนร่วมวิชาชีพและสอนวิชาเดียวกันกับครู แต่เนื่องจากครูไม่ได้ประสบกับสภาพการณ์หรือเหตุการณ์จริงที่จะได้ข้อมูลความคล้ายคลึงกันของคุณลักษณะกับตัวแบบมากที่สุด ดังนั้นแม้ครูจะรับรู้ว่าเป็นครูและสอนวิชาเดียวกับตน แต่อาจคิดว่าเป็นครูต่างวัย ต่างเพศ หรือคิดว่าตัวแบบเป็นครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่มีสภาพแวดล้อมต่างจากตน นักเรียนของครูในตัวแบบมีความเอาใจใส่ ตั้งใจเรียนมากกว่านักเรียนของตน มีผลทำให้ประสบการณ์จากตัวแบบให้ข่าวสารความสามารถกับครูเพียงเล็กน้อย ตัวแบบที่ให้ข่าวสารความสามารถแก่ผู้สังเกตได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากจะมีความสามารถใกล้เคียงหรือสูงกว่าผู้สังเกตเล็กน้อยและมีความคล้ายคลึงกันในคุณลักษณะต่าง ๆ กับผู้สังเกตแล้ว การตัดสินใจความสามารถของบุคคลจากตัวแบบที่มีจำนวนมากและหลากหลายยังช่วยเพิ่มอิทธิพลที่มาจากผู้อื่นนี้ได้ (Perry and Bussey, 1979 cited in Bandura, 1997: 99) เนื่องจากตัวแบบในการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนน้อยและไม่มีหลากหลาย ดังนั้นปัจจัยนี้จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผลการวิจัยในด้านประสบการณ์จากตัวแบบส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถของครูไม่มากนัก

4. ความวิตกกังวล

ผลการวิจัย พบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 4 ที่ระบุไว้ว่า ความวิตกกังวลจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางเท่ากับ $-.1213$ (จากตารางที่ 17) ผลที่พบดังกล่าวน่าจะอธิบายได้ดังนี้ จากแนวคิดของ Bandura (1986, 1997) ที่กล่าวไว้ว่า ความวิตกกังวลมีผลต่อการพัฒนาความสามารถของบุคคล ซึ่งจะส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถบุคคลที่มีความวิตกกังวลสูง จะรู้สึกไม่มั่นใจว่าตนเองจะสามารถควบคุมสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ทำให้เกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย ไม่พยายามพัฒนาความสามารถของตนเอง รู้สึกว่าตนไม่มีความสามารถในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ความวิตกกังวลยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย อารมณ์ และความคิดให้เป็นไปในทางลบ ตามการเสนอผลของความวิตกกังวลของ Goldberger (1982: 11-13) ที่ว่า ในขณะที่มีความวิตกกังวล ระบบประสาทอัตโนมัติจะถูกกระตุ้นมีผลต่อการทำงานของสมองและต่อมไร้ท่อให้หลั่งสารต่าง ๆ ออกมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีระ เช่น หัวใจเต้นแรงและเร็วขึ้น ใจสั่น ขนลุก เหงื่อออก รู้สึกกระวนกระวาย ในด้านอารมณ์ ความวิตกกังวลจะทำให้บุคคลเกิดอาการตื่นเต้น หวาดหวั่น หงุดหงิด ท้อแท้ เบื่อหน่าย เศร้าโศก และยังทำให้เกิดความผิดปกติเกี่ยวกับความคิด คือ เกิดความคิดในทางลบ ระบบความคิดถูกรบกวน สับสน หมกมุ่น ย้ำคิด การตัดสินใจช้า ไม่ยืดหยุ่นในการแก้ปัญหา และเกิดความผิดปกติเกี่ยวกับความจำ อาการเหล่านี้ มีผลทำให้บุคคลทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ไม่ดีเท่าที่ควร เป็นสัญญาณบอกให้บุคคลรู้ว่าเขาไม่มั่นใจในความสามารถที่ตนเองมีอยู่ อีกทั้งไม่แน่ใจว่าจะมีทักษะเพียงพอที่จะทำงานในขณะนั้น จึงทำให้การรับรู้ความสามารถของตนต่ำลง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องงานวิจัยที่ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของ

ตัวแปรที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการกระทำแล้วพบว่า ความวิตกกังวลส่งผลทางตรงเชิงลบต่อการรับรู้ความสามารถในการว่ายน้ำของนักศึกษา (Feltz, 1982) ความคาดหวังเกี่ยวกับความสามารถของตนของนักเรียน (ชนิษฐา สุวรรณนิตย์, 2533) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่า ความวิตกกังวลของครูมีความสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้ความสามารถในการสอนของครู (Czaniak, 1989; Ealy, 1994; Turgoose, 1996)

5. ทศนคติต่อวิชาที่สอน

ผลการวิจัยพบว่า สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 5 ที่ระบุไว้ว่า ทศนคติต่อวิชาที่สอนจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู และยังมีข้อค้นพบเพิ่มเติมว่า ทศนคติต่อวิชาที่สอนส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครูผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอนและความวิตกกังวล ผลที่พบดังกล่าวอธิบายได้ดังนี้ ครูที่มีความคิดความเชื่อว่าวิชาที่ตนรับผิดชอบในการสอนสำคัญ มีคุณค่า มีประโยชน์ รู้สึกนิยมชมชอบในวิชา และมีพฤติกรรมการแสดงออกไปในทางบวกกับวิชาย่อมจะใส่ใจทุ่มเทให้การสอนวิชานี้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะยังผลให้ครูมีความรู้เข้าใจในเนื้อหาวิชาเพิ่มขึ้น รู้กลวิธี เทคนิคในการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน ครูจึงรับรู้ความสามารถของตนมากขึ้น สอดคล้องกับผลวิจัยที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกกับทศนคติต่อวิชาที่สอนของครู และยังพบว่า ตัวแปรทศนคติต่อวิชาที่สอนของครูสามารถทำนายการรับรู้ความสามารถของครูได้ดีที่สุด (Fisher, 1992; Kiviet, 1996) จากพฤติกรรมที่ใส่ใจทุ่มเทให้การสอนอย่างเต็มที่ของครูที่มีทศนคติที่ดีต่อวิชาที่สอน ยังทำให้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ครูจึงมักประสบความสำเร็จในการสอนบ่อยครั้งกว่าครูที่มีทศนคติต่อวิชาที่สอนในระดับต่ำหรือมีทศนคติที่ไม่ดีต่อวิชาที่สอน สนับสนุนแนวคิดของ Nunnally (1959: 300-301) ที่ว่า ทศนคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำของบุคคลเป็นอันมากเพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทางได้ว่า ถ้าบุคคลประสบกับสิ่งใดแล้ว บุคคลจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้นๆ ในลักษณะใด ทศนคติเมื่อเกิดขึ้นในตัวบุคคลแล้วจะแสดงออกมาทางพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคล การแสดงออกแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ การแสดงออกมาในลักษณะพึงพอใจ ชอบ ถ้าบุคคลมีทศนคติแบบนี้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว ก็จะทำให้คนอยากปฏิบัติ อยากได้ อยากเข้าใกล้สิ่งนี้ ถือเป็นทศนคติเชิงบวก และ การแสดงออกมาในลักษณะไม่พึงพอใจ ไม่ชอบ ถ้าบุคคลมีทศนคติแบบนี้ต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งก็จะทำให้คนเบื่อหน่าย ชิงชัง อยากหนีให้ห่างจากสิ่งนั้น ถือเป็นทศนคติเชิงลบ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทศนคติกับพฤติกรรมจึงควบคู่กันไปเสมอ ถ้าบุคคลมีทศนคติดี พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็จะดีเช่นกัน ในทางตรงข้าม ถ้าบุคคลมีทศนคติไม่ดี พฤติกรรมที่แสดงออกมาก็ย่อมไปในทางที่ไม่ดี ดังนั้นพฤติกรรมการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพของครู จึงเป็นการแสดงออกมาจากการมีทศนคติที่ดีต่อวิชาที่ตนสอน และเมื่อครูแสดงพฤติกรรมการสอนที่ดี มีประสิทธิภาพ ครูย่อมมีโอกาสประสบกับความสำเร็จในการสอนสูงส่งผลให้เพิ่มการรับรู้ความสามารถของตน นอกจากนี้ การที่ครูได้สอนในวิชาที่ตนนิยมชมชอบ คิดว่าเป็นวิชาที่มีประโยชน์ มีความสำคัญ ครูจะมีความสุขกับการ

ทำงาน ไม่มีความวิตกกังวลหรือวิตกกังวลน้อยกว่าครูที่สอนในวิชาที่ตนไม่ชอบหรือเห็นคุณค่าของวิชานั้นน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่นซึ่งความวิตกกังวลนี้จะส่งผลให้ครูรับรู้ความสามารถของตนต่ำลง สอดคล้องกับผลการวิจัย ที่พบว่า ครูที่รับรู้ความสามารถในการสอนวิทยาศาสตร์ของตนสูงจะมีทัศนคติที่ดีต่อวิทยาศาสตร์และมีความวิตกกังวลต่ำ (Kiviet, 1996)

6. ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน

ผลการวิจัยพบว่า ไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 6 ที่ระบุไว้ว่า ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู และจะส่งผลทางอ้อมผ่านความวิตกกังวล แต่ผลการวิจัยมีข้อค้นพบว่า ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถของครูโดยผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ผลดังกล่าวน่าจะอธิบายได้ดังนี้ ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนของครูบางคนอาจไม่นำไปสู่การเพิ่มความรูสึกว่าตนเองมีความสามารถก็ได้ หากครูที่สอนมานานนั้นมักประสบกับปัญหาอุปสรรคในการสอนมากมายจนรู้สึกท้อแท้ นำไปสู่การรับรู้ว่าคุณไม่สามารถจัดการอะไรได้มากนัก ดังที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสพูดคุยกับอาจารย์ชายท่านหนึ่งซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ท่านกล่าวว่า จากที่ท่านสอนวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนนี้มาแล้ว 22 ปี พบว่า นักเรียนในโรงเรียนของท่านส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมก้าวร้าวไม่เอาใจใส่ในการเรียน ฉะนั้นแม้ว่าครูจะพยายามหาทางแก้ไขปรับปรุงการสอนสักเพียงใดก็ไม่สามารถทำให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แหล่งที่ตั้งของโรงเรียนพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย ครูบางคนที่สอนมานานในโรงเรียนที่นักเรียนมีพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมค่อนข้างต่ำ อาจรับรู้ความสามารถของตนใกล้เคียง หรือต่ำกว่าครูที่มีระยะเวลาของประสบการณ์การสอนเพียงเล็กน้อยก็เป็นได้ จึงทำให้ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนไม่ส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู เช่นเดียวกับผลจากงานวิจัยต่างๆ ที่ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความสามารถของครูกับระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน และอายุของครู (Cavers, 1989; Keith, 1990; Sarabun, 1995; Enon, 1996) นอกจากนี้ การที่ครูมักประสบกับปัญหาอุปสรรคในการสอน ยังอาจทำให้ครูเกิดความวิตกกังวลได้ แม้จะมีประสบการณ์การสอนมาหลายปีแล้วก็ตาม จึงทำให้ผลการวิจัยออกมาในลักษณะดังกล่าว อย่างไรก็ตาม ครูที่สอนมานานย่อมมีประสบการณ์จากการสอนนักเรียนที่มีลักษณะต่างๆ และได้เคยจัดการกับปัญหาที่หลากหลาย ทำให้มีความสามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและรู้เทคนิคและกลวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีลักษณะแตกต่างกันไป แม้ว่าจะไม่นำไปสู่การรับรู้ความสามารถได้โดยตรงตามข้อเสนอของ Gibson and Dembo (1985) ที่ว่า การที่ครูได้มีประสบการณ์ในการสอนมามากมีโอกาสเผชิญกับปัญหาในสภาพการณ์ที่หลากหลายจะช่วยให้ครูรับรู้ความสามารถของตนเพิ่มขึ้นก็ตาม แต่สิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่โอกาสที่ครูซึ่งสอนมานานจะประสบกับความสำเร็จในการสอนสูงและบ่อยครั้งกว่าครูที่สอนมาน้อยปีกว่า ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนจึงส่งผลทางอ้อม

ต่อการรับรู้ความสามารถของครูผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน สนับสนุนข้อเสนอของ Ashton (1984 cited in Reeve, 1996: 91) ที่ว่า การเพิ่มความมั่นใจในการสอนให้กับครูนั้น ควรให้ครูได้มีประสบการณ์การสอนนักเรียนในลักษณะต่างๆ เช่น นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนต่ำ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ นักเรียนไฮเปอร์แอคทีฟ ฯลฯ

7. การสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่า ไม่สนับสนุนสมมติฐาน ข้อ 7 ที่ระบุไว้ว่า การสอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษาจะส่งผลทางตรงต่อการรับรู้ความสามารถของครู และจะส่งผลทางอ้อมผ่านความวิตกกังวล ผู้วิจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้ เมื่อพิจารณาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 คน พบว่ามีครูเพียง 13 คน ซึ่งสอนไม่ตรงตามสาขาที่ตนสำเร็จ ส่วนครูอีก 397 คน สอนตรงตามสาขาที่ตนสำเร็จ และครูจำนวน 13 คน ซึ่งสอนไม่ตรงตามสาขาที่ตนสำเร็จนี้ มีระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนโดยเฉลี่ย 17 ปี จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอน พบว่า ระยะเวลาของประสบการณ์ในการสอนของครูส่งผลทางอ้อมต่อการรับรู้ความสามารถโดยผ่านประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่า ครูที่สอนไม่ตรงตามสาขาที่ตนสำเร็จในระยะแรกของการสอนอาจมีความเชื่อมั่นในความสามารถหรือเนื้อหาวิชาน้อย แต่เมื่อทำการสอนมาระยะหนึ่งมีประสบการณ์ในการเผชิญและแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆเพิ่มขึ้น ทำให้ความเชื่อมั่นในทักษะและความรู้ความสามารถในการจัดการกับปัญหาต่างๆในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้นนำไปสู่การประสบความสำเร็จในการสอนบ่อยครั้ง จึงทำให้รับรู้ความสามารถของตนใกล้เคียงหรือมากกว่าครูที่สอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษาแต่มีระยะเวลาของประสบการณ์การสอนน้อยก็เป็นได้ นอกจากนี้ครูที่สอนตรงตามสาขาที่สำเร็จการศึกษาก็อาจรับรู้ความสามารถของตนต่ำ เนื่องจากอิทธิพลของปัจจัยต่างๆ เช่น ประสบการณ์ความสำเร็จในการสอน ประสบการณ์จากตัวแบบ ทศนคติต่อวิชาที่สอน ความวิตกกังวล ฯลฯ ดังนั้นผลการวิจัยจึงออกมาในลักษณะดังกล่าว